

Please return.

Հրատարակութիւն Ամերիկահայոց Արեւելեան Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի
A Publication of the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America

Volume VII, Number 6
October 1984

ՎՍԵՄԱԿԱՆ ՔԵՐԹՈՂԸ՝
ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Անցեալ Յունիսի 12-ին, Երեւանի Սունդուկեանի անուան Պետական Թատրոնի մեծ սրահին մէջ, հանդիսաւոր իրադրութեամբ նշուեցաւ արեւմտահայ գրականութեան ազնուագոյն ղէմբերէն՝ գրող, ուսուցիչ եւ տոհմիկ բանաստեղծ, «ազգային ոգիի գարթօնքին նուիրեալ» Դանիէլ Վարուժանի ծննդեան 100-ամեակը:

Հայրենի երկրի ղեկավարութիւնն ու մտաւորականութիւնը, հայաստանեան մամուլն ու հեռատեսիլը, Պետհրատն ու Թատրոնը կրցան արժանի շուքն ու տարողութիւնը տալ այս հարիւրամեակին եւ, անգամի մը համար եւս, վերբերել յաւէտ երիտասարդ եւ ասպետական ղիմագիծը արուքերթողին, որ, իր կարողութեանց ծաղկման ամենարուսն տարիներուն, դաշունահար խողիտղուեցաւ ցեղասպան թուրքին կողմէ:

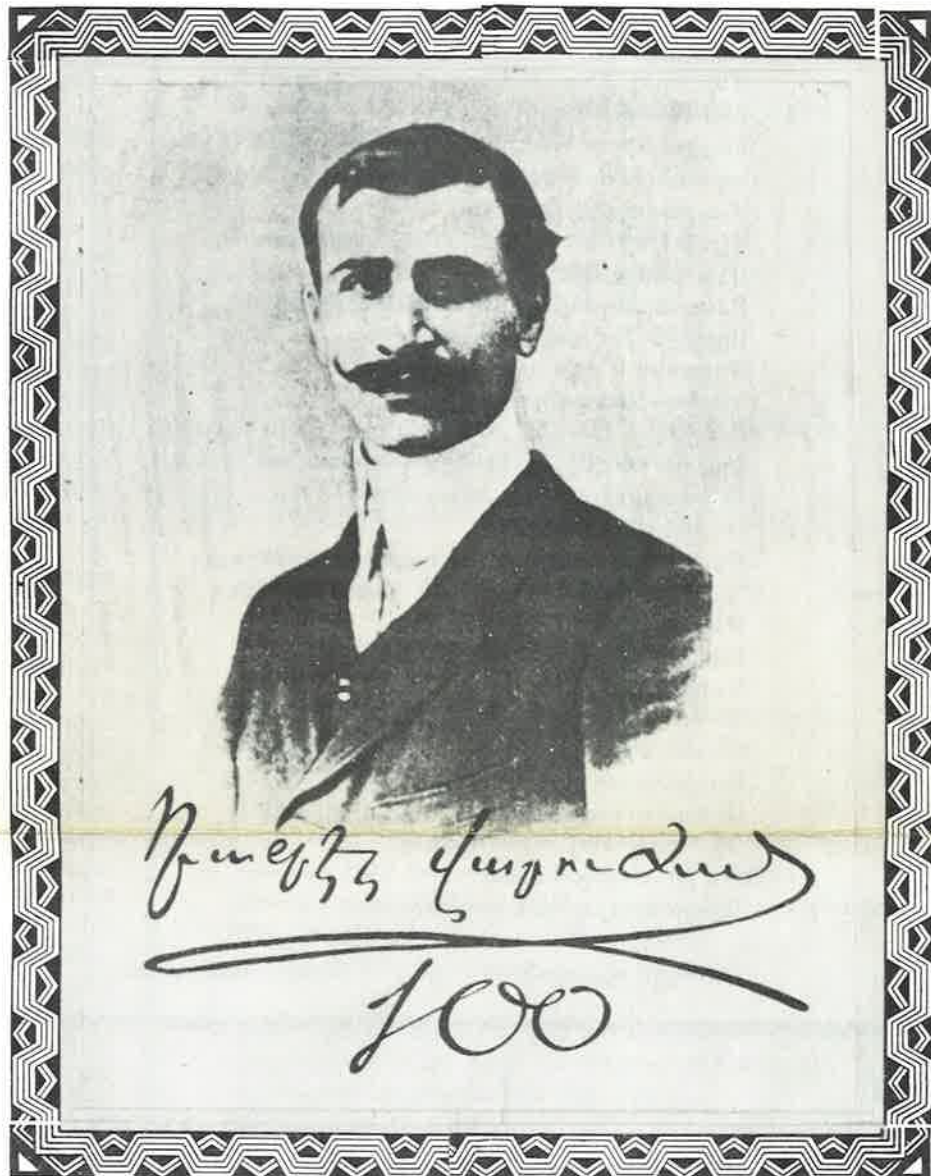
Իսկ սփիւռքը ինչ ձեւով նշեց այս հարիւրամեակը: Լուռ է Պոլիսը, հասկնալի պատճառներով: Տարօրինակ կերպով, սակայն, յոգնած երեւոյթ մը կը պարզէ սփիւռքը, այն սփիւռքը, որ, իբրեւ ժառանգորդը Արեւմտահայերէնին, բնականաբար պէտք է որ իր լաւագոյն ոյժերու համախմբումով նշէր հարիւրամեակը այն բանաստեղծին, որ այսօր ալ, իր նահատակութեանէն եօթանասուն տարի յետոյ, անգերազանցելի կը մնայ իր քերթողութեան բարձրութեամբ եւ իր հմայքի վեմութեամբ: Մէկը՝ որ այսօր ալ պատանի հոգիները կը ներշնչէ իր «Դերենիկ»ով, իր «Յեղին Ձայն»ի հզոր կանչով եւ «Հեթանոս Երգ»երու մէջէն արմենական ցեղին վահանացեալ պատկերը կը կապէ ժամանակակից հերոսներու արութեան գործերուն ...

Կը յուսանք, կը մաղթենք եւ, Պարոյրեան պահանջով կը խնդրենք մեր մշակութային կազմակերպութիւններէն, որ տէր կանգնին Արեւմտահայերէնի գրական ժառանգին, եւ, քանի ղեռ ուշ չէ, հանդիսաւոր նախաձեռնութիւններով եւ հրատարակութիւններով նոր սերունդին հաղորդ դարձնեն Վարուժանեան կրակը:

○○○

Դանիէլ Վարուժան ունեցաւ շատ կարճ կեանք մը: Սերաստիոյ Բրզնիկ գիւղին մէջ ծնունդ առած՝ ան ապրեցաւ իր ժամանակի տենդով: Պոլիս, Վենետիկ եւ Կանստ եղան իր ուսման, մտաւորական աճի կեդրոնները, բայց ինք, ուր որ ալ եղաւ, «Հողէն խմեց իր զգացումները»: Գրեց, քանդակեց, երազեց անցեալի շքեղ պատմութիւնը եւ, մարգարէաշունչ հոգիով՝ տեսաւ «Վարդահեղեղ Արշալոյս»ը:

Իր կեանքի ոսկի պատմութիւնը (Շար: էջ 2)

THE THOUGHTS OF VAROUJAN

Sincerity is the yardstick of poetry. The poet is like a mother: both multiply in blood and are perpetuated in other beings. A mother lives in a dozen people, while the poet abides in millions of humans.

One may know all the words of a dictionary but fail in framing two decent sentences, for the point is not the random collocation of words, but the combination of their nuances, figures and emotional subtleties into proper units.

I re-lived deep-reaching personal experiences in Gand. However, it was the period of 1904-1907 when the Armenian nation was going through the fire and sword of a nightmare and I subdued my personal feelings and nearly silenced my heart preferring to sing the heart of my race, whose heart-beats throbbed in my veins, in the depths of my own blood. The sobbing and wailing of the entire Armenian nation coursed in my veins, and my verses that erupted under foreign skies tied me with the cord of nostalgia to my homeland and my folk.

To write well one must read extensively. All major and minor talents have invariably practised this.

Reading wipes out sterility, stimulates the intellect and nurtures the imagination.

Nearly all of us conceive the same ideas; we differ in our ways of expression and style.

To write well means to think well, to feel well and to express well.

Ամենէն խոր տառապանքները ես կրեցի Կանստի մէջ: Սակայն, 1904-1907 շրջանն էր, երբ հայութիւնը կը խեղդուէր սուրբի եւ սովի մղձաւանջին մէջ, ու ես չուզեցի տեղ տալ իմ անհատական ցաւերուս, գրեթէ լռեցուցի իմ սիրտս ու նախընտրեցի երգել ցեղին սիրտը, որուն բախիւնները կը զգայի իմ մէջս, իմ սեփական արիւնիս խորը: Հայութիւնը կուլար եւ կը մոռնայ իմ մէջս եւ երգերս դուրս կուգային օտար երկնքի տակ կարօտի լարովը միայն կապուած մեր երկրի հողին եւ մարդուն հետ:

Անպատճառ ամբողջ Հայաստանը պէտք է տեսնել: Կ'ուզեմ համբուրել բոլոր այն տեղերը՝ ուր նահատակ մը ինկաւ կամ հերոս մը կոխեց:

Մենք այնքան մեծ ենք՝ որքան որ հողէն կը խմենք մեր զգացումները: Ամէն ինչ հող է: Դէպի մեր պապերուն: Որ է՝ ղէպի աստուածները: ... Պէտք է տեսնել այն ժայռերը՝ զոր մեր պապերը կը գործածէին իբրեւ պարաստիկի քար: Պէտք է տեսնել այն յաղթ կաղնիները՝ զոր կը վառէին առանց արմատախիլ ընելու, եւ անոնց լոյսին ներքեւ նստած իրենց հերոսական յաղթութեան մեծ տօնը կը տօնէին. պէտք է տեսնել ամէն ինչ, ամէն ինչ ...

Փառք Հայ տառերուն ... Հայ լեզուն այդ տառերու սանդխամատներուն վրայ ոտն առ ոտն բարձրացաւ ամէն դարու ճակատին վրայ, հոն փորագրելու համար անմահութիւնը մեր ցեղին:

Եւ Տպագրութիւնը, մեր մէջ. այդ կը նշանակէ հայ մտքին լուսացիր սփռումը չորս ծագն աշխարհի՝ ուր հայ մը կար պանդխտած, ծարաւ՝ Մեսրոպեան լեզուին քաղցրահոս բարբառին:

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻՆ
ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Հանգուցեալ վաստակաւոր հրապարակագիր եւ ուսուցիչ Սարգիս Սրենց («Ճակատամարտ»ի Ծերուկը), որ, իր կարգին իբրեւ տարագրեալ զրկուած էր Չանդորը եւ ապա հրաշքով փրկուած էր ստոյգ մահէ, նախ Գոնիա եւ ապա Պոլիս փախելով, իր յուշերուն մէջ կը պատմէ, թէ սպանուելու համար Չանդորէն թիւնէյ տարուած վերջին օրը, Դանիէլ Վարուժան, զինք շրջապատող Հայերուն ուղղելով իր խօսքը, ըսած է բառ առ բառ.

— «Ձեռք Մի ՄեծիՍտեփան, ՅեղիՍ ԱՊԱԳԱՆ ԵՐԱՋԵԼՈՎ ՊԻՏԻ ՄԵՌՆԻՍ»...

Ասոնք եղած են հանճարեղ քերթողին վերջին խօսքերը:

Beautiful things are born in tears. Renan

Ե՞րբ պիտի գաս. երբ մեր գետնին ոյծքերէն
Իրը յարութիւնն հողին խըմած շողերուն,

Ճամբուդ վըրայ կը սըփոտէ
Իր արիւնին հետ նոր վարդեր, կակաչնե՛ր ...
Եկու՛ր, եկու՛ր. — Եւ Մասիսի կատարէն

Before space replaced
the nothingness
God searched the universe
for the cure for boredom.

He encircled eternity
and found nothing but himself.
And desiring a being from his being
his essence became his echo.

Then, still anguished he turned
to mute Silence, blind Nothingness
and asked for something. They gave
themselves. They gave nothing.

And when he found the immensity so empty
he felt his first pain.
And to Silence and Nothingness
he wept out of hopelessness.
His tears gave him what he sought
forming the stars, one by one.
And like the poet, God found
he had to cry to create.

D. Varoujan

Translated by Diana Der Hovanessian

THE LAMP

Fill oil into the lamp, dear daughter,
Trim its wick, Hars,* so we can go.
I hear the wagon turn into the yard.
I hear the wheels stop beside the well.

Hurry, Hars. Our soldier is home now.
My boy is back with us. He's home.
Light the lamp so we can see the hero's
laurel on his brow.

Light it, Hars. Hold it high.
Wait. What is that blood in the wagon?
Who is that lying pale and still?
Put out the lamp, Hars. Put out the light.

(1912)

*Bride, or daughter-in-law

MIDDAY

This is the hour when Work pauses on the threshing floor,
gasps to catch its breath
while reapers nap,
and in the distant cave
the dying west wind moans where it is chained.

The heart of time, compressed into a fiery net
can scarcely beat now. And
fragrance rises up like dreams
in radiating silence
from the reeds that morning sheared.

The forests sleep against the brown slope of the hill,
under silver veils
A single milky cloud
glides in the blue above
catching shreds of soft wool on sharp rocks.

Into its split heart, the soil receives
a bloody shaft of light.
And under the trees, a spring
laments that its water ends
and it must die beside the flowers it irrigates.

The buffalo freed from their yokes sleep in the swamp.
Silver saliva strings
of foam drip from their mouths;
their carts, beyond, next to heaped-
wheat sheaves that thrust huge muzzles into emptiness.

This is the moment, oh my soul, that like cicadas
you soar to the peaks
of tranquility to drink in
your own song, becoming inebriate
with that, like the sun with its own light.

Daniel Varoujan

Translated by Diana Der Hovanessian

VAROUJAN
IN THREE VOLUMES

The M. Abeghian institute of literature of the Armenian academy of sciences
is preparing the works of Daniel Varoujan for publication in three volumes.

The first volume will comprise the poems "Tremors", "The Heart of the Race",
"Bouquet or the Songs of a Brniktsi" and "infatuated Fire-flies."
"Pagan Song", "Song of the Bread" and his translations will compose the second
volume.

The third volume will include Varoujan's prose writings, articles published in
the press and letters.

The edition will be the most accurate and comprehensive publication of the poet's
works. Each volume will be supplemented with original variants and comment.

Interestingly, this edition will be the first to include the author's unpublished
works: "Infatuated Fire-flies" and "Bouquet or the Songs of a Brniktsi", apart
from dozens of articles and letters selected from periodical publications. The first
two volumes are already in print.

APPRECIATING VAROUJAN

The brightest expectations of newfledged poetry were buried together with Varoujan
and Siamanto, but what they could achieve during the short span of their lives
is enough to secure them a well-deserved place in Armenian literature and show
the general trend of their poetical glow.

Valery Bryussov

Like Dourian Varoujan is versed in the art of original, concise and vivid
metaphors; he has the same short-lived outcries spurring straight from the heart
and that unaccountable something, popular and Armenian in essence, which stands
out as the instinctive groundwork of Dourian. But Varoujan is more adept, more
conscious and more universal ...

Arshag Chobanian

The poetry of Daniel Varoujan has already played a prominent part in the national
revival of the Armenian people. His poems created a great many heroes; his words
were translated into deeds. That alone was enough to render his name near and
dear to the heart of every Armenian.

However, his poesy transcends the national topic and overstepping the boundaries
of his country transmits his glory to posterity.

Sergey Gorodetsky

Ե՞րբ պիտի գաս. երբ մեր գետնին ոյծֆերէն
Իրը յարութիւնն հողին խըմած շողերուն,

Համբուղ վըրայ կը սըփռէ
Իր արիւնին հետ նոր վարդեր, կակաչնե՛ր . . .

Beautiful things are born in tears.
Renan

Before space replaced
the nothingness
God searched the universe
for the cure for boredom.

He encircled eternity
and found nothing but himself.
And desiring a being from his being
his essence became his echo.

Then, still anguished he turned
to mute Silence, blind Nothingness
and asked for something. They gave
themselves. They gave nothing.

And when he found the immensity so empty
he felt his first pain.
And to Silence and Nothingness
he wept out of hopelessness.
His tears gave him what he sought
forming the stars, one by one.
And like the poet, God found
he had to cry to create.

D. Varoujan

Translated by Diana Der Hovanessian

THE LAMP

Fill oil into the lamp, dear daughter,
Trim its wick, Hars,* so we can go.
I hear the wagon turn into the yard.
I hear the wheels stop beside the well.

Hurry, Hars. Our soldier is home now.
My boy is back with us. He's home.
Light the lamp so we can see the hero's
laurel on his brow.

Light it, Hars. Hold it high.
Wait. What is that blood in the wagon?
Who is that lying pale and still?
Put out the lamp, Hars. Put out the light.

(1912)

*Bride, or daughter-in-law

Եկու՛ր, եկու՛ր . . . Ժամանակն ա՛յս է :— Եկու՛ր . . .
Ահա ցեղէն մաս մ՛ագնիւ
Գաղափարի, գուպարի մէջ հալումաշ՛

(«Ցեղին սիրտը»)

Դանիէլ Վարուժան

MIDDAY

This is the hour when Work pauses on the threshing floor,
gasps to catch its breath
while reapers nap,
and in the distant cave
the dying west wind moans where it is chained.

The heart of time, compressed into a fiery net
can scarcely beat now. And
fragrance rises up like dreams
in radiating silence
from the reeds that morning sheared.

The forests sleep against the brown slope of the hill,
under silver veils
A single milky cloud
glides in the blue above
catching shreds of soft wool on sharp rocks.

Into its split heart, the soil receives
a bloody shaft of light.
And under the trees, a spring
laments that its water ends
and it must die beside the flowers it irrigates.

The buffalo freed from their yokes sleep in the swamp.
Silver saliva strings
of foam drip from their mouths;
their carts, beyond, next to heaped-
wheat sheaves that thrust huge muzzles into emptiness.

This is the moment, oh my soul, that like cicadas
you soar to the peaks
of tranquility to drink in
your own song, becoming inebriate
with that, like the sun with its own light.

Daniel Varoujan

Translated by Diana Der Hovanessian

VAROUJAN
IN THREE VOLUMES

The M. Abeghian institute of literature of the Armenian academy of sciences
is preparing the works of Daniel Varoujan for publication in three volumes.

The first volume will comprise the poems "Tremors", "The Heart of the Race",
"Bouquet or the Songs of a Brniktsi" and "infatuated Fire-flies."

"Pagan Song", "Song of the Bread" and his translations will compose the second
volume.

The third volume will include Varoujan's prose writings, articles published in
the press and letters.

The edition will be the most accurate and comprehensive publication of the poet's
works. Each volume will be supplemented with original variants and comment.

Interestingly, this edition will be the first to include the author's unpublished
works: "Infatuated Fire-flies" and "Bouquet or the Songs of a Brniktsi", apart
from dozens of articles and letters selected from periodical publications. The first
two volumes are already in print.

APPRECIATING VAROUJAN

The brightest expectations of newfledged poetry were buried together with Varou-
jan and Siamanto, but what they could achieve during the short span of their lives
is enough to secure them a well-deserved place in Armenian literature and show
the general trend of their poetical glow.

Valery Bryusov

Like Dourian Varoujan is versed in the art of original, concise and vivid
metaphors; he has the same short-lived outcries spurting straight from the heart
and that unaccountable something, popular and Armenian in essence, which stands
out as the instinctive groundwork of Dourian. But Varoujan is more adept, more
conscious and more universal . . .

Arshag Chobanian

The poetry of Daniel Varoujan has already played a prominent part in the national
revival of the Armenian people. His poems created a great many heroes; his words
were translated into deeds. That alone was enough to render his name
near and dear to the heart of every Armenian.

However, his poesy transcends the national topic and overstepping the bound-
aries of his country transmits his glory to posterity.

Sergey Gorodetsky

THE OFFICERS OF THE ORDER OF THE HOSPITALLERS OF ST. GEORGE VISIT THE PRELACY

His Eminence Archbishop Mesrob Ashjian, Grand Protector of the Order of the Hospitallers of St. George in Carinthea, received a delegation of the Order headed by the Rev. Charles B. Chev. Casale, Grandmaster of the Order, on Tuesday, September 11, at 2:00 p.m. The Grandmaster reported on the investiture service and the annual gathering of the Order which was held last Saturday at the Chapel of the Order in St. Petersburg, FL.

Rev. Casale presenting to Surpazan a check for the Armenian Home for the Aged.

Founded in the year 1273 by the Habsburg Emperor, Rudolph I, the Order of St. George functions today as a Christian Ecumenical, Hospitallers Order of Merit whose members are drawn from the hereditary noble European Houses as well as from the ranks of men and women who render themselves aristocrats by their unselfish dedication to the needs of the less fortunate.

Each year, regardless of personal or professional commitments, the Knights and Dames of St. George give of their largesse and come to the aid of the plight of senior citizens around the world. This year, Rev. Casale presented a check of \$1,000 to the Archbishop to be given to the Armenian Home for the Aged.

Accompanying the Grandmaster were:

1. H.E. the Rev. Joseph J. Chev. Orlandi, O.S.G.C., Lt. Grandmaster
2. Dr. Gerard E. Chev. Kuyamjian, O.S.G.C., Minister of Protocol
3. Dr. Puzant C. Chev. Torigian, O.S.G.C., Attache
4. Dame Joanne Torigian, the first Dame of the Order

ARMENIAN RELIGIOUS EDUCATIONAL DEPARTMENT

MISS DENISE SONIA ARAKELIAN THE NEW EXECUTIVE COORDINATOR OF THE ARMENIAN RELIGIOUS EDUCATIONAL DEPARTMENT OF THE PRELACY

The Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America announces the appointment of Miss Denise Sonia Arakelian as Executive Coordinator of AREC. Recently, the AREC work was being carried on by two devoted Christian educators, Mrs. Barabra Berberian of Paramus, N.J. and Mrs. Margaret Stephanian of Waltham, Ma who were acting as an interim team until the coordinator's position had been filled. Mrs. Berberian will continue her work as curriculum developer for AREC on a part-time basis.

We are happy that Miss Arakelian will head the Department full-time and continue with new vigor and energy this most important work in Christian education. Miss Arakelian, a native of Chicago, brings with her a vast experience. In 1981, she received her degree, graduating cum laude from Boston University, majoring in Elementary and Special Education, minoring in English as a Second Language (ESL), and Early Childhood Education.

Her interests in the Armenian community began with her involvement in the AYF at an early age and continued during many summer months spent as a counselor at Camp Haiastan. While continuing her studies, she took on varied responsibilities instructing and counseling children ranging in ages from 3-14. Particular emphasis was placed on teaching children with learning disabilities, developing instructional materials, and executing new concepts in teaching.

At the Armenian School of New Jersey in New Milford, Miss Arakelian gained invaluable experience by organizing and implementing for the first time, a highly individualized ESL classroom. She has dedicated much time in this area to developing an ESL curriculum material such as games and other teaching aids.

Miss Arakelian's most recent focus of education has been on teaching and counseling emotionally disturbed and learning disabled adolescent youth. She is a devoted Christian and we are confident that she will bring with her a commitment to our Lord Jesus Christ and help our youth to come to the Lord through the Armenian Apostolic Church of America.

Nuvarrag
A MUSICAL CELEBRATION OF HUMAN RIGHTS

ROUBEN GREGORIAN
CONDUCTOR

ALAN HOVHANESS
COMPOSER

RICHARD YARDUMIAN
COMPOSER

ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆ ԶԱՄԵՐԳ ՆՈՒՆԻՐՈՒՄ ՆՈՒՐԱՅԻՆ ԳՐԵՆԱԳՐԻ 1500-ԱՄԵՆԱԿԻՆ
Նուարրագը և նրա համար Վեպարտիանը՝ Ռուբեն Գրեգորյանի

UNDER THE AUSPICES OF The Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America
The Nuvarrag 1500th Anniversary Commemorative Committee

Symphony Orchestra and Orpheon Chorale • CONDUCTED BY Rouben Gregorian • Featuring the music of Alan Hovhaness
Richard Yardumian • A. Arutunian • A. Babadjanian • Komitas-Aslamazian • A. Spendiarian

SUNDAY OCTOBER 21, 1984 • 3:00 P.M. • St. Bartholomew's Church • 51st Street & Park Avenue • Donation \$10.00

FOR TICKETS CALL: Sona Hamalian (201) 288-7276 • Anahid Khatchadourian (201) 943-8509 • Zairmar Satrikian (201) 797-5597
Dr. Aram Cazarian (212) 937-8336 & 423-7009 • Rita Gragossian (212) 689-5880 • Sahag Seraydarian (516) 934-7934
Gemma Vartanian (212) 335-2323 • Carmen Harutunian (516) 627-1387 and the Prelacy Office 212-689-7810

70TH ANNIVERSARY OF THE ARMENIAN GENOCIDE

THE NATIONAL GATHERING OF THE SURVIVORS
WASHINGTON, D.C. 24-28 APRIL, 1985

OUR COMMITMENT IS FOREVER

ՎԵՐԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՈՒՆՏԻ ՀԱԻԱՔ
ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ, ՏԻ-ՍԻ, 24-28 ԱՊՐԻԼ, 1985

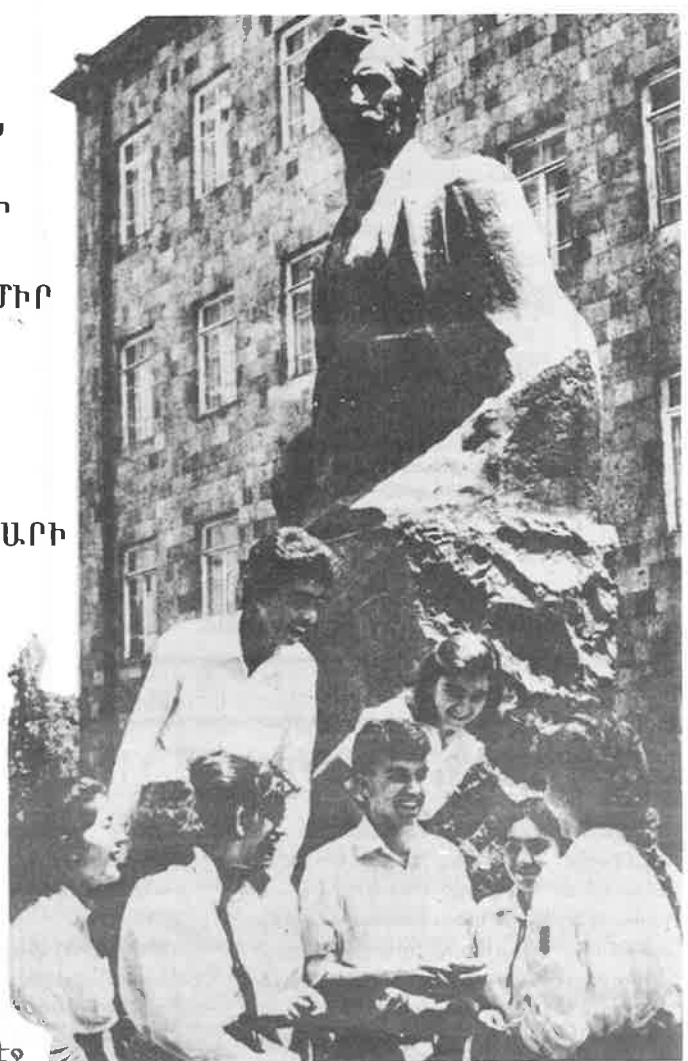
ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՈԳԻ
ԱՄԷՆ ՀԱՅՈՒ ԼԱՆՁՔԻՆ ՏԱԿ
ԻՐ ՄԷԿ ՀԻՆ ՊԱՊՆ ԱՐԹՆՅՈՒՐ

ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ

ԱՄԷՆ ԽՐՃԻԹ ԸՄԲՈՍՏ ՄԸ ԴՈՒՐՍ ԿԸ ՊՈՒԹԿԱՅ
ԱՄԷՆ ՇԻՐՄԷ ՆԱՀԱՏԱԿ ՄԸ ՅԱՂԹ ԿԸ ՅԱՌՆԷ

ՎԵՐ ՊԻՏՆԵԼԼԵՆ
ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ԿԱՐՄԻՐ, ԿԱՐՄԻՐ
ԿԱԿԱԶՆԵՐ

ՎԱՂՆ ԱՅՍ ԲԱՐԻ
Ա Ր Ի Ի Ն Է Ն

Դ. Վարուժան
Դպրոցը Երեսանի մէջ